

The article actualizes the problem of psychological correction of non-constructive life strategies of the individual, connected with the need to develop a perspective vision of its future, purposefulness, self-development and self-realization. The analysis of theoretical approaches to the study of the category "life strategy" from the point of view of domestic scientists is presented as a plan for achieving own well-being, a temporary perspective, as a creation of conditions for self-realization, a sequence of thinking and behavior for obtaining a definite result of life activity. From the perspective of foreign scientists, life strategy is defined as the process of realizing own life, as the realization of the existential needs of the person. Non-constructive life strategies are characterized either by the absence of a realistic action plan that takes into account the available opportunities for achieving personally significant goals and self-realization, or the existence of such a plan of thinking and actions that does not conform to group norms and values, leads to disadaptation, isolation and loneliness. The emphasis is placed on the possibilities of using forms and methods of psychological correction to understand the individual's own capabilities and potentials, develop the ability to set goals, vision of future prospects and ways of realizing their own potential. Methods of positive, cognitive-behavioral, client-centered therapy, art therapy are identified as effective methods of psychocorrection.

Key words: *life strategies, life style, constructive and destructive life strategies, psychological correction, socio-psychological adaptation.*

Літвінова Ольга Володимирівна – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології, педагогіки та філософії Кременчуцького національного університету імені М. Остроградського.

УДК 159.92

Лосієвська О. Г., Москович І. М., Новосад А. С.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ТРЕНІНГ ЯК МЕТОД РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГУМАНІТАРНОГО ПРОФІЛЮ

Стаття присвячена дослідженню загальних принципів побудови соціально-психологічного тренінгу для майбутніх фахівців гуманітарного профілю. Обґрунтовано теоретико-методологічні засади розробки соціально - психологічного тренінгу. Визначені індивідуально-психологічні особливості студентів гуманітарного профілю, які потрібно враховувати в процесі розвитку комунікативних компетенцій, які належать до сфери професійного та особистісного розвитку, тобто найбільше виявляють і розкривають в індивідумі здатність до навчання впродовж життя.

Ключові слова: *комунікативні компетенції, особистісні компетенції, професіоналізація, навчання впродовж життя, соціально-психологічний тренінг, студенти гуманітарного профілю.*

Постановка проблеми. Перед вищою освітою у наш час постають все нові завдання, пов'язані із новими соціально-економічними умовами життя, у тому числі виховання компетентної особистості фахівця, із розвитком таких її якостей, як високий професіоналізм, комунікабельність, активність, ініціативність, мобільність, почуття відповідальності, уміння працювати, швидко орієнтуватися в ситуації, приймати самостійні рішення, формувати потребу в постійному оновленні знань і самовдосконаленні, розвивати культуру міжособистісного спілкування тощо.

Майбутній спеціаліст виступає у своїй професійній діяльності як активний суб'єкт спілкування, готовий відстоювати свою професійну позицію. Для цього йому необхідні знання особливостей психології людини, він повинен володіти комунікативними вміннями, знати основні закономірності сприйняття людини людиною тощо. Всі ці якості і вміння, певним чином трансформуючись, під впливом особистісних особливостей і досвіду спілкування в реальній ситуації взаємодії складають ту частину професійної компетентності та майстерності фахівця, яка може бути названа його комунікативною компетенцією.

Студентство, будучи складовою частиною молоді, представляє собою соціальну групу, яка відрізняється власними умовами життя, праці та побуту, соціальною поведінкою та системою ціннісних орієнтацій. Студентство – це соціальна група в системі вищої освіти, яка має свої специфічні особливості і готується до виконання соціальних ролей.

Всесвітній економічний форум у 2018 році ще раз підтвердив раніше опубліковані результати свого довгострокового дослідження компетенцій по 100 країнам світу – *New Vision for Education: Unlocking the Potential of Technology*.

Експертна група виділила наступні великі групи компетенцій, які можна вважати ключовими параметрами для оцінки успіху особистості в XXI сторіччі: базові компетенції (вміння використовувати наукові знання, працювати з цифровими технологіями та інформацією, управляти власними фінансами і жити в цивілізованому суспільстві); професійні компетенції (критичне мислення, креативність, спілкування і співробітництво); особистісні компетенції (допитливість, ініціативність, наполегливість, гнучкість, лідерські якості, повагу до інших суспільств і культур).

Оволодіння комунікативною й міжкультурною компетенцією неможливе без практики спілкування. За допомогою соціально-психологічного тренінгу використовуються своєрідні форми навчання знанням, умінням і технікам в сфері спілкування, діяльності, власного розвитку і корекції. При розробці технік групової психологічної роботи, а саме – соціально-психологічного тренінгу для студентів гуманітарного профілю необхідне дотримання основних вимог складання тренінгу з урахуванням психологічних особливостей студентів-гуманітаріїв.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. При підготовці майбутніх фахівців гуманітарного напрямку соціально – психологічний тренінг є одним з найефективніших методів навчання та психологічного впливу, який сприяє саморозвитку та самовдосконаленню особистості, розкриттю власного потенціалу, дозволяє засвоїти ефективні технології спілкування, розкрити індивідуальні особливості, скорегувати поведінку, бути ефективним у професії тощо.

Проблеми створення соціально – психологічного тренінгу з урахуванням індивідуально – психологічних особливостей учасників, які мають гуманітарний профіль професіоналізації присвячено багато робіт вчених. Велике значення для вивчення даного питання мають основні положення теорії особистості (О. М. Леонтьєв, С. Д. Максименко, В. С. Мерлін, В. М. Мясішев, К. К. Платонов, С. Л. Рубінштейн та ін.); особистісно-аксіологічний підхід до професійної діяльності (О. Л. Анісімов, Є. А. Богданов, А. Л. Деркач, О. А. Дубасенюк, М. К. Левина та ін.); теорії та концепції професійного становлення особистості (К. О. Абульханова-Славська, Л. І. Божович, І. В. Дубровіна, Є. О. Клімов, І. С. Кон, В. А. Петровський та ін.); формування компетенцій (В. І. Байденко, Л. І. Берестова, І. О. Зимня, І. А. Зязюн, Д. Б. Ельконіна, Н. В. Кузьміна, А. К. Маркова, Н. Г. Ничкало, О. М. Пехота, Дж. Равен, Р. В. Уайта, А. В. Хуторський та ін.); проблеми формування комунікативних компетенцій студентів ВНЗ (Н. Баландіна, С. Єрмоленко, В. Капінос, С. Караман, Л. Мацько, С. Омельчук, М. Пентилюк, І. Плужник, С. Рубінштейн, Л. Струганець та ін.); досвід використання психологічного тренінгу з різною метою (А. Ю. Большакова, І. В. Вачков, О. Г. Лідерс, С. І. Макшанов, Г. І. Марасанов, Л. А. Петровська, Н. Ю. Хрящева, Т. С. Яценко, та ін.); розробка соціально-психологічних тренінгів (Г. М. Андреева, І. В. Вачков, А. Г. Грецов, С. Д. Дерябо, Ю. М. Ємельянова, Т. О. Зайцева, О. Г. Ковальов, В. Л. Кокоренко, Н. А. Рождественська, В. Ю. Стрельников, Л. А. Петровська, А. У. Хараш, Т. С. Яценко та ін.); проблеми становлення й розвитку професійної компетентності сучасного фахівця та її складових (Т. Браже, С. Гончаренко, Д. Ельконін, Е. Зеєр, І. Зимня, І. Зязюн, А. Маркова, Дж. Равен, С. Трішина, А. Хуторська та інші).

Мета статті полягає у представленні теоретичного обґрунтування та практичного впровадження соціально-психологічного тренінгу з розвитку комунікативних компетенцій для студентів гуманітарного профілю.

Виклад основного матеріалу і результатів дослідження. Поняття компетенції – ключове результативне поняття у різних видах діяльності, наприклад: навчально-пізнавальна компетенція, інформаційна компетенція, юридична компетенція, економічна компетенція тощо. Під компетенцією здебільшого розуміють досконале володіння певними знаннями і навичками, необхідними у будь-якій діяльності [1].

«Словник термінів міжкультурної комунікації» пояснює поняття комунікативної компетенції як «сукупність знань і умінь учасників

міжкультурної комунікації, інтеракції в цілому, у спілкуванні в різноманітних умовах (ситуаціях) із різними комунікантами; набір комунікативних стратегій разом із володінням комунікативними правилами, постулатами і конвенціями спілкування». Зважаючи на те, що стратегії, правила, постулати, конвенції встановлюють певні закономірності у комунікації, можна стверджувати, що знання цих закономірностей є важливим чинником формування комунікативної компетенції особистості [1].

В. В. Богданов вважав, що компетентнісний підхід до підготовки фахівців у вищій школі полягає в набутті та розвитку у студентів набору ключових, загальногалузевих та предметних компетенцій, які визначають їхню успішну адаптацію в суспільстві. На відміну від терміна «кваліфікація» компетенції включають, крім суто професійних знань та умінь, що характеризують кваліфікацію, такі якості, як ініціативність, співпраця, здатність до роботи в колективі, комунікативні здібності, оцінювати, логічно мислити, відбирати і використовувати відомості [3; 2].

Цілеспрямована робота з формування комунікативної компетенції розумілася нами як цілісний процес, заснований на узгодженні його провідних компонентів: цільового, такого, що відображає вимоги одночасної участі всіх студентів у виконанні окремих завдань; змістовного, заснованого на відборі завдань, сприяючих успішному формуванню комунікативної компетенції; технологічного, такого, що визначає умови, методи і засоби формування комунікативної компетенції; оцінно-результативного, заснованого на конструюванні діагностичних методик визначення сформованості комунікативної компетенції.

Основними принципами побудови психологічних технік щодо розвитку комунікативних компетенцій були: принципи діалогізації взаємодії, самодіагностики, принцип практичної матеріалізації соціально-психологічних феноменів та принцип добровільності.

Принцип діалогізації взаємодії передбачає повноцінне міжособистісне спілкування. Воно базується на повазі до чужої думки, довірі, позбавленні учасників від взаємних підозр, нещирості, страху. Тому для досягнення позитивних особистісних змін, перебудови відносин в тренінговій групі використовують такі прийоми, як відкрите обговорення поведінки учасників, елементи психодрами, дебати і ряд інших емоційно насичених засобів зворотного зв'язку.

Принцип самодіагностики включає в зміст занять питання і вправи, розраховані на те, щоб будь-який з учасників групи розповів про свої психологічні проблеми і всі запропонували особисті шляхи їх практичного вирішення.

Сутність принципу практичної матеріалізації соціально-психологічних феноменів полягає у представленні цих феноменів у вигляді теоретичних понять та подальшої організації переживання запропонованих міжособистісних феноменів кожним учасником групи [8].

Принцип добровільності передбачає зацікавленість усіх учасників тренінгу у власних змінах та готовності цілеспрямовано досягати поставленої мети.

Отже, комунікація – це процес взаємодії між людьми, у ході якої виникають, виявляються та формуються міжособистісні стосунки, а також відбувається обмін інформацією, відбувається процес взаєморозуміння, взаємооцінка, співпереживання, формування симпатій та антипатій, характеру взаємин, переконань, поглядів, вирішення протиріч, здійснення та регулювання спільної діяльності. Саме від ступеня успішності реалізації вказаних функцій залежить і рівень придатності людини до ефективного спілкування, а значить - до успішного взаєморозуміння.

До найважливіших проявів комунікативної взаємодії належать: рівень потреби в спілкуванні; активність та ініціативність; наявність установок на спілкування з іншими людьми.

На думку Л. Орбан-Лембрик можна виокремити такі складові, які характеризують ефективну комунікацію: комунікативний потенціал особистості; комунікативні можливості, які можуть бути використані в діяльності та в подальшому професійному розвитку; комунікативні риси особистості, котрі визначають ефективність спілкування, ступінь активності її учасників у ньому, повноцінність контактування тощо [9].

О. П. Пісоцький зазначає, що студенти завжди задіяні в багатоступеневій системі діяльності, спілкуються з іншими людьми, це визначає ступінь їхньої взаємодії, який залежить від змісту навчальної діяльності, від умов, у яких ця діяльність здійснюється, від індивідуальних особливостей інших учасників – усе це характеризує студента як майбутнього професіонала. Професійний рівень оволодіння комунікативними знаннями перетворює його в розвинену особистість, підвищує соціальну мобільність, дозволяє вільно входити в інформаційний простір. Студент стає особистістю, придатною до продуктивної комунікації, взаєморозуміння між людьми, у нього виникає потреба оволодіти нормами літературної мови [12, с. 285-291].

О. М. Леонт'єв виділяє дві групи комунікативних здібностей: перша пов'язана з умінням використовувати власні комунікативні особливості в процесі спілкування; друга – з оволодінням технікою спілкування та міжсуб'єктного контакту [6, с. 232-241].

Сприймання та розуміння інших людей як учасників спілкування й спільної діяльності – важлива передумова формування сукупного колективного суб'єкта. Прагнення студента до спільної діяльності, яка спричиняє ґрунтовну мотивацію та дійове спрямування на навчальну діяльність викликане потребою в діловому спілкуванні. Ініціативність у спілкуванні виявляється в умінні студента організувати процес мовлення, задавати тон взаємодії, контактувати в групі.

В процесі надання знань і окремих умінь в сфері спілкування, а також відповідної їх корекції існують розбіжності відносно використання психотехнік.

У психологічній енциклопедії корекція визначається як «спрямований

психологічний вплив напевні структури психіки з метою забезпечення повноцінного розвитку та функціонування індивіда» [13].

І. Дубровіна стверджує, що психокорекція – це наука і практика, метою якої є надання психологічної допомоги щодо подолання недостатнього психічного розвитку [4, с. 123-133].

Т. Яценко вважає, що психокорекція – це шлях аналізу цілісних явищ психіки в єдності свідомого і несвідомого аспектів психіки суб'єкта стабілізованих в процесі життєдіяльності, що має на меті актуалізацію внутрішнього потенціалу «Я» суб'єкта шляхом розв'язання особистісних проблем [16, с. 22].

Види групових форм психокорекції [16, с. 21-24]: тренінгові групи (Т-групи); соціально-психологічний тренінг як засіб корекції (СПТ), групи зустрічей; гештальт-групи; тілесно-орієнтовані групи.

СПТ - це практика психологічного впливу, заснована на активних методах групової роботи. СПТ спрямований на оволодіння певними соціально-психологічними знаннями, розвиток комунікативних здібностей персоналу, рефлексивних навичок, здатності аналізувати ситуацію, поведінку, стан як членів групи, так і свої власні, вміння адекватно сприймати себе і оточуючих. При цьому виробляються і коригуються норми особистісної поведінки та міжособистісної взаємодії, а також розвивається здатність гнучко реагувати на ситуацію, швидко перебудовуватися в різних умовах і різних групах.

Розробка соціально-психологічного тренінгу – це тривалий і трудомісткий організаційний етап. Зупиняючись на організаційних моментах тренінгу потрібно відзначити, що вони можуть мати різні варіації, доповнення та допущення. Це в кожному конкретному випадку буде визначатися: специфікою завдань і цілей, поставлених у тренінгу; змістом і методами групової роботи; можливостями учасників.

Організація тренінгу включає, по-перше, кількість зустрічей та час однієї зустрічі. Зазвичай загальну кількість годин поділяють на 5-7 зустрічей, звідси розраховується і час однієї зустрічі, зазвичай він складає 6-8 годин. Існує більш ефективний метод організації роботи – марафон, в якому одне тренінгове заняття проводиться 8-10 годин, однак до такої форми роботи допускаються тільки підготовлені учасники [15]. Періодичність зустрічей може бути різною, наприклад, інтенсивна робота припускає 4-5 зустрічей по 7-8 годин, тоді як менш інтенсивна робота - 1 зустріч в тиждень по 4-5 годин [5].

Наступним пунктом в організації тренінгу є тривалість тренінгу - це загальна кількість годин, передбачених програмою для досягнення поставлених цілей. Зазвичай тривалість тренінгу становить 28-40 годин, але загальна кількість годин може бути більшою. Значне зменшення загальної тривалості тренінгу не доцільно, тому як для проходження групою усіх стадій і етапів роботи потрібна достатня кількість часу [5].

Істотним є питання про комплектування групи. Оптимальна кількість учасників 10-14 чоловік. Важливою умовою ефективності тренінгової роботи є

можливість створення груп за тими критеріями, які визначає метата програма занять. При комплектуванні групи необхідно діяти за двома головними принципами: добровільність і інформованість. Рекомендовано проводити попередні індивідуальні співбесіди з її потенційними учасниками. Для виявлення індивідуальних психологічних особливостей можливе проведення діагностичного етапу на початку впровадження тренінгової діяльності: використання методик Тімоті-Лірі, опитувальника Кеттела, методики РСК (рівеньсуб'єктивного контролю), проєктивні методики.

Серед вимог до складання програми соціально – психологічного тренінгу виділяють наступні: визначення назви тренінгу; визначення цілей тренінгу; визначення завдань тренінгу, які конкретизують цілі тренінгу; визначення етапів тренінгу; визначення кількості зустрічей і цілей кожної зустрічі; наповнення кожної зустрічі конкретним змістом [14].

У програмі тренінгу має бути вказана тривалість тренінгу в годинах, кількість зустрічей і тривалість кожної зустрічі, періодичність зустрічей, кількість учасників та інше.

При кожній зустрічі проводяться процедури-вправи, наприклад, інформаційні, психогімнастичні, ігрові, дискусійні, медитації та методи невербальної активності. Використання активних методів роботи сприяє внутрішній зміні особистості учасника, та дозволяє засвоїти більше досвіду під час тренінгу. На думку Л. А. Петровської, тільки при активній позиції учасника діагностика перетворюється в самодіагностику [11]. Іншими словами, використання активних методів роботи дозволяє учаснику відчувати себе не об'єктом впливу, а особистістю, яка відповідає за своє, за зміни у житті.

В кінці кожної зустрічі можна провести соціометрію, дати учасникам домашнє завдання, запропонувати вести щоденник. Нова зустріч починається з рефлексії попередньої зустрічі. Рефлексія - це форма теоретичної діяльності індивіда, що відображає погляд або виражає звернення назад через осмислення своїх особистих дій [7]. Тобто, це здатність свідомості людини зосередитися на самому собі. Під час рефлексії попередньої зустрічі обговорюються почуття та думки учасників, особисте ставлення до ситуацій, які виникали в ході тренінгу, обговорюються також придбання учасників, які вони набули під час тренінгової зустрічі.

На успішність тренінгової роботи впливає пролонгованість корекційного впливу. Загалом, пролонгованість - це продовження терміну дії заходів, які мали вплив на зміни. Тобто, соціально – психологічний тренінг має цінність і ефективність процесу не тільки під час інтенсивних і спільних емоційних переживань, а в більшій мірі у посттренінговий час, коли відбувається усвідомлення, внутрішнє переосмислення, розкриття причин їх виникнення. Ефективність тренінгу оцінюється відразу після завершення тренінгової програми, а також в процесі поточного змінювання світогляду особистості.

При створенні соціально-психологічного тренінгу враховувались психологічні особливості студентів-гуманітаріїв, які було визначено на етапі діагностування.

На вибір спеціальності при вступі до вищого навчального закладу впливають індивідуальні психофізіологічні та психологічні відмінності особистості, що визначаються індивідуально-типологічними особливостями і зумовленими мотиваціями на вибір профілю навчання [10].

Також вагомим фактором при виборі спеціальності є належність майбутнього студента до типу професій, психологічна класифікація яких була розроблена С. П. Струмиліним, Дж. Голландом, О. Ліпманом, Л. А. Йовайшем, Є. О. Клімовим. Згідно класифікації професій за Є. О. Клімовим, майбутні фахівці гуманітарного профілю відносяться до груп, які утворюють професії типу людина-людина і людина-художній образ. Характерним для цих типів є когнітивні особливості, як здатність до деталізованого збереження зорових об'єктів, схильність використовувати образні форми репрезентації, розвинені наочно-образний і інтуїтивний види мислення, підвищений рівень асоціативної пам'яті та уваги. Це все є необхідним для оволодіння матеріалом з гуманітарних предметів, засвоєння наукових понять, вдосконалення таких операцій, як класифікація, аналогії, узагальнення [7].

Особистісними рисами є схильність слідувати почуттям, відкритість світу і людям, яскраві фантазії, розвинена уява, потреба в нових враженнях. Серед особливостей мотиваційної сфери найбільш значимі є переважання соціальних мотивів над пізнавальними, прагнення до самопізнання, потреба в самовдосконаленні в сфері почуттів і характеру, в яскравому, насиченому подіями житті, прагнення до самореалізації в особистісному плані.

Якщо розглянути потреби студентів за класифікацією А. Маслоу, то для студентів обох профілів характерна наявність в якості ведучої потреба в приналежності і любові. У студентів гуманітарного профілю також можна виділити потребу в самоповазі та безпеці.

В ході нашого дослідження було виявлено, що студенти, які навчаються за гуманітарним профілем, переконані в можливості самоконтролю і в контрольованості зовнішнього світу. Разом з тим можна зазначити, що студенти, які навчаються за гуманітарним профілем, відзначаються більш вираженою переконаністю в доброті і справедливості людей. Також в даній групі студентів було виявлено більш високий рівень самоорганізації. Іншими словами, при плануванні особистих справ студенти гуманітарного профілю схильні вдаватися до допоміжних засобів (щоденники, планінги, тайм-менеджмент). Було з'ясовано, що студенти, яка навчаються за гуманітарним профілем, в більшій мірі в порівнянні з негуманітаріями, впевнені, що живуть та діють відповідно до системи внутрішніх переконань, принципів, цінностей і вірувань. Вони в більшій мірі переконані в тому, що є творцями власного життя і у них є можливість вибору.

Висновки. В процесі узагальнення результатів дослідження можна стверджувати, що необхідною умовою при створенні соціально – психологічного тренінгу для студентів гуманітарного профілю є урахування саме тих психофізіологічних та індивідуально- психологічних особливостей, які мають студенти цієї професіоналізації, для розвитку комунікативних компетенцій. Метод тренінгу для студентів – гуманітаріїв є ефективним на формувальному етапі нашого експерименту. Отже, основна спрямованість заходів полягала у використанні раціональної системи взаємодії і впливів на переструктурування переконань особистості. Значущі зміни у блоці розвитку професійних компетенцій у бік покращення значень були зафіксовані за показниками: критичне мислення, співробітництво. Також було встановлено зміни у бік покращення у блоці розвитку комунікативних компетенцій: допитливість, ініціативність, наполегливість, гнучкість, лідерські якості, повагу до інших суспільств і культур.

Узагальнюючи основні положення, можемо зробити висновки: комунікативна компетенція належить до сфери професійного та особистісного розвитку, тобто найбільше виявляє і розкриває в індивідуумі здатність до навчання впродовж життя.

Перспективи подальшого дослідження полягають у вивченні особливостей динаміки та шляхів оптимізації психотехнологій, які використовуються при впровадженні корекційно-розвивальної програми комунікативних компетенцій професіоналізму у майбутніх фахівців гуманітарного профілю.

Література

1. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації / Ф. С. Бацевич. – Київ : Довіра, 2007. – 205 с. – (Словники України).
2. Богданов В. В. Текст и текстовое общение : Учеб. пособие / В. В. Богданов. – СПб. : СПбГУ, 1993. – 67 с.
3. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования / И. Р. Гальперин. – М. : КомКнига, 2006. – 144 с. (Лингвистическое наследие XX века).
4. Дубровіна І. Мотиваційна сфера самоосвітньої діяльності вчителів музики в системі післядипломної освіти / І. Дубровіна // Проблеми підготовки сучасного вчителя. – 2012. – № 6(2). – С. 123-133.
5. Ключева Н. В. Программы социально-психологического тренинга / Н. В. Ключева, М. А. Свистун. – Ярославль, 1992. – 66 с.
6. Леонтьев А. Н. Психологические вопросы формирования личности студента / А. Н. Леонтьев // Психология в Вузе. – 2003. – № 1-2. – С. 232-241.
7. Максименко С. Д. Загальна психологія: Навчальний посібник / С. Д. Максименко. – К. : Центр навч. літератури, 2004. – 272 с.
8. Обозов Н. Н. Социально-психологический тренинг / Н. Н. Обозов. – СПб. ЛНПП : «Облик», 2002. – 23 с.

9. Орбан-Лембрик Л. Е. Соціальна психологія. / Л. Е. Орбан-Лембрик. – К. : «Академвидав», 2005. – 448 с.
10. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи / В. Л. Ортинський.– К. : Центр учбової літератури, 2003. – 472 с
11. Петровская Л. А. Общение – компетентность – тренинг: избранные труды / Л. А. Петровская. – М. : Смысл, 2007. – 687 с.
12. Пісоцький О. П. Інтелектуально - стильовий потенціал сучасного студентства як умова успішної професійної соціалізації / О. П. Пісоцький // Проблеми загальної та педагогічної психології. – 2006. – Т. 8, Вип. 1. – С. 285-291.
13. Степанов О. М. Психологічна енциклопедія / О. М. Степанов. – К. : «Академвидав», 2006. – 424 с.
14. Федорчук В. М. Тренінг особистісного зростання: навч. посіб. / В. М. Федорчук. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 250 с.
15. Щербань П. М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах / П. М. Щербань – К. : Вища школа, 2004. – 207 с.
16. Яценко Т. С. Психологічні основи групової психокорекції: Навч. Посібник / Т. С. Яценко. – К. : Либідь, 1996. – 264 с.

Транслітерація

1. Batsevych F. S. Slovník terminiv mizhkulturnoi komunikatsii / F. S. Batsevych. – Kyiv : Dovira, 2007. – 205 s. – (Slovníky Ukrainy).
2. Bohdanov V. V. Tekst y tekstovoe obshchenye : Ucheb. posobyе / V. V. Bohdanov. – SPb. : SPbHU, 1993. – 67 s.
3. Galperin I. R. Tekst kak obekt lingvisticheskogo issledovaniya / I. R. Galperin. – M. : Komkniga, 2006. – 144 s. (Lingvisticheskoe nasledie xx veka).
4. Dubrovina I. Motyvatsiina sfera samoosvitnoi diialnosti vchyteliv muzyky v systemi pisiadiplomno iosvity / I. Dubrovina // Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia. – 2012. – № 6(2). – S. 123-133.
5. Klyueva N. V. Programmi socialno_psihologicheskogo treninga / N. V. Klyueva, M. A. Svistun. – Yaroslavl, 1992. – 66 s.
6. Leontev A. N. Psihologicheskie voprosy formirovaniya lichnosti studenta / A. N. Leontev // Psihologija v Vuze. – 2003. – № 1-2. – S. 232-241.
7. Maksymenko S. D. Zagaljna psykhologhija: Navchalnyj posibnyk / S. D. Maksymenko. – K. :Centrnavch. literatury, 2004. – 272 s.
8. Obozov N. N. Socialno-psihologicheskii trening / N. N. Obozov. – SPb. LNPP : «Oblik», 2002. – 23 s.
9. Orban-Lembrik L. E. Socialna psihologiya. / L. E. Orban-Lembrik. – K. : «Akademvidav», 2005. – 448 s.
10. Ortynsjkyj V. L. Pedagoghika vyshhoji shkoly / V. L. Ortynsjkyj. – K. : Centr uchbovoji literatury, 2003. – 472 s.
11. Petrovskaya L. A. Obschenie – kompetentnost – trening_ izbrannietrudi / L. A. Petrovskaya. – M. : Smisl, 2007. – 687 s.

12. Pisotskyi O. P. Intelektualno-stylovyi potentsial suchasnoho studentstva yak umova uspishnoi profesiinoi sotsializatsii / O. P. Pisotskyi // Problemy zahalnoi ta pedahohichnoi psykholohii. – 2006. – Т. 8, Vyp. 1. – S. 285-291.

13. Stepanov O. M. Psykholohichna entsyklopediia / O. M. Stepanov. – К. : «Akademvydav», 2006. – 424 s.

14. Fedorchuk V. M. Trening osobistynogo zrostannya. [tekst] : navch. posib. / V. M. Fedorchuk. – К. : «Centr uchbovoi literaturi», 2014. – 250 s.

15. Shherbanj P. M. Navchaljno-pedagohichni ighry u vyshhykh navchalnykh zakladakh / P. M. Shherbanj. – К. : Vyshhashkola, 2004. – 207 s.

16. Jacenko T. S. Psykholohichni osnovy ghrupovoji psykhhokorekciji: Navch. Posibnyk / T. S. Jacenko. – К. : Lybidj, 1996. – 264 s.

Лосиевская О. Г., Москович И. Н., Новосад А. С.

Социально-психологический тренинг как метод развития коммуникативных компетенций у будущих специалистов гуманитарного профиля

Статья посвящена исследованию общих принципов построения социально-психологического тренинга для будущих специалистов гуманитарного профиля. Обоснованы теоретико-методологические основы разработки социально-психологического тренинга. Определены индивидуально-психологические особенности студентов гуманитарного профиля, которые нужно учитывать в процессе развития коммуникативных компетенций, относящихся к сфере профессионального и личного развития, то есть больше всего выявляют и раскрывают в индивидууме способность к обучению на протяжении жизни.

Ключевые слова: коммуникативные компетенции, личностные компетенции, профессионализация, обучение в течение жизни, социально-психологический тренинг, студенты гуманитарного профиля.

Losiyevska O.G., Moscovish I.M., Novosad A.S.

Social-psychological training as a communication competences development method applied to future professionals among humanities students

The article is dedicated to the study of general principles of social and psychological training building for the future professionals among humanities students. Some theoretical and methodological foundations of social-psychological training development were substantiated. The individual-psychological features of humanities students were discerned. These features should be considered during the process of development of communication competence, which refers to the professional and individual development field. It means that these competences help individuals educe the ability to learn throughout their life.

Key words: communication competences, individual competences, professionalization, life-long learning, social-psychological training, humanities students.

Лосієвська Ольга Геннадіївна – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та соціології Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, м. Северодонецьк;

Москович Інна Миколаївна – магістрант спеціальності «Психологія» Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, м. Северодонецьк;

Новосад Альона Сергіївна – магістрант спеціальності «Психологія» Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, м. Северодонецьк.

УДК [159.98:351.74](477)

Мігродова Н. Е.

ДИНАМІКА ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СЛІДЧИХ ОРГАНІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ НА СТАДІІ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

В статті проаналізовано особливості ціннісних орієнтацій майбутніх працівників органів досудового розслідування; визначено структуру та ієрархію їх цінностей. Підкреслено, що: система ціннісних орієнтацій визначає змістовну сторону спрямованості особистості та основну життєву концепцію, яка реалізується як в особистісному так і в професійному вимірі; зміст ціннісних орієнтацій кожної конкретної групи має вагомe значення для визначення спрямованості цієї спільноти. Виявлено певну єдність і однорідність ціннісно-орієнтаційної сфери серед курсантів усіх чотирьох груп навчання, що може свідчити про наявність достатньо міцної ціннісної основи як для успішної навчальної діяльності так, у перспективі, і для практичної.

Ключові слова: ціннісні орієнтації, професіогенез, стадія професійного навчання, слідчі органів досудового розслідування.

Постановка проблеми. Проблема вдосконалення професійної підготовки кадрів Національної поліції України є особливо актуальною в умовах реформування нашої держави. Особливості та специфіка діяльності силових структур ставлять жорсткі вимоги до особистих рис працівників. Запит сьогодення на висококваліфікованих працівників поліції підтверджує необхідність впровадження високоефективних технологій відбору кандидатів на службу в поліцію та їх підготовку. Професійна діяльність працівників Національної поліції складна, багатопланова та іноді неоднозначна. Надання суспільством працівникам правоохоронної сфери різноманітних повноважень вимагає від них адекватного розуміння необхідності, можливості й рівня свого професіоналізму, який повинен ґрунтуватися на міцній ціннісно-смысловій основі.

Особливу увагу привертає діяльність працівників органів досудового розслідування Національної поліції України. Виконання ними службових обов'язків передбачає наявність об'єктивних труднощів і необхідності